

Zápis z jednání Národní ekonomické rady vlády

konané 1. července 2020 v jednacím sále vlády ČR, Strakova akademie

Přítomní členové: Jan **Juchelka**, Miroslav **Singer**, Vladimír **Dlouhý**, Jan **Švejnar**, Štěpán **Jurajda**, Daniel **Beneš**, Bohdan **Wojnar**, Petr **Jonák**, Miroslav **Zámečník**, Lukáš **Kovanda**, Daniel **Prokop**, Jakub **Havrlant**, Ladislav **Bartoniček**, Ilona **Švihlíková**, Simona **Kijonková** (online).

Přítomni za vládu ČR: předseda vlády Andrej **Babiš**, místopředseda vlády a ministr Karel **Havlíček** (MPO, MD), místopředsedkyně vlády a ministryně Alena **Schillerová** (MF), ministryně Jana **Maláčová** (MPSV), ministr Lubomír **Zaorálek** (MK)

Hosté: Tünde **Bartha** (ÚV), Vladimír **Vořechovský** (ÚV), David **Prušvic** (MF)

Čas jednání: 17:00–19:00

PROGRAM JEDNÁNÍ

1. Situační zpráva o činnosti PS 1 Ekonomická opatření / Hospodářská strategie / Investice
2. Podpora nízkopříjmových skupin – PS 2 Práce / Zaměstnanost
3. Situační zpráva o činnosti PS 3 Nová ekonomika / Technologie / Digitalizace (*vypuštěno pro nedostatek času*)
4. Přehled výzkumů o dopadech přerušení výuky – prezentace Š. Jurajdy (*vypuštěno pro nedostatek času*)
5. Různé

1. Situační zpráva o činnosti PS 1 Ekonomická opatření / Hospodářská strategie / Investice

D. Beneš: Přednesl zprávu o činnosti PS (viz prezentace)

A. Babiš: Poděkoval za prezentaci. Jako podstatné vidí aktuální body, které se budou diskutovat. Vládu čeká debata o Kurzarbeitu. Program Antivirus totiž nemá stejné parametry jako kurzarbeit v Německu. K bodu prezentace Principy pro státní rekapitalizaci podniků uvádí, že se nejedná o aktuální aktivitu, relevantní je pouze ve vztahu k OKD. Upozorňuje, že řada zahraničních investorů možná vycouvá z významných projektů v ČR. Má dotaz na **D. Prokopa** k jeho komentáři v médiích o 200 tis. nezaměstnaných. Dále je pro něj relevantní téma působení nadnárodních korporací, neboť mateřské společnosti brání i významným firmám v zahraniční expanzi.

D. Prokop: Meziroční saldo nezaměstnanosti je 110 tis. osob. Naše data ukazují jen ztráty práce – část nezaměstnaných ji naopak získala – a zahrnují lidi, kteří o práci přišli a nehlásili se na ÚP. Velkou skupinou, která bude přicházet na trh práce, jsou OSVČ, kteří budou

ukončovat podnikání, ale zatím se nehlásí na Úřad práce. Je nutné udržet programy Antivirus, aby nedošlo k nárůstu nezaměstnanosti.

J. Maláčová: Za červen činila nezaměstnanost 3,7 %. V květnu výrazně klesl počet osob na ošetřovném a v červnu dále klesal. Lidé se nemohou hlásit na Úřady práce, pokud mají odstupné, což ovlivňuje aktuální statistiky. To a řada dalších vlivů výrazně znepřehňuje obrázek o skutečném stavu. Velký vliv má také šedá ekonomika. Připravuje se Kurzarbeit po německém vzoru. Zásadní pro další vývoj bude srpen a září.

A. Babiš: Nemáme data o nezaměstnanosti online. Chybí i evidence na Úřadech práce a rovněž zaměstnavatelské svazy nemají online data, která by byli schopni dát k dispozici.

J. Švejnar: Dochází k navýšení nezaměstnanosti s odstupem, na rozdíl od jiných zemí. To je třeba brát v potaz při čtení dat.

V. Dlouhý: K otázce zaměstnávání zahraničních pracovníků a nárůstu nezaměstnanosti uvádí, že modus chování a přijímání i hůře placené práce domácími pracovníky se nezmění rychle a nabírání zahraničních pracovníků bychom se neměli bránit.

K tématu prezentace o uzavírání likviditní mezery – dashboard – souhlasí s tím, že formálně jej bude připravovat MF. To NERV respektuje, ale bude dále ukazovat vlastní analýzy na jednáních NERVu.

Programy COVID nevyvolávají poptávku, jakou jsme očekávali. Zatím využívají vlastní úspory. Firmám dojde hotovost v září/říjnu. Financování je rizikovější a dražší varianta, obsahuje totiž marže, vč. rizikových marží. Vývoj dle jeho názoru zpochybňuje údaje o vývoji uzavírání likviditní mezery, která byla prezentována v grafu v prezentaci, a to jak z pohledu horní křivky (chybějící likvidita), tak i dolní křivky (dodaná likvidita).

Obecně uvádí, že základní koncepční opatření vlády jdou správným směrem. Za klíčové vidí prodloužit program Antivirus, zpružňovat trh práce a monitorovat čerpání úvěrů.

A. Schillerová: Každého 1. v měsíci se společně s pokladním plněním státního rozpočtu publikuje i čerpání státní pomoci. Jako velké zklamání vidí záruční schéma COVID III, které se nečerpá podle očekávání. Zatím jde jen o 0,9 mld. Kč. Dále se domnívá, že úroky u COVID III mohou překračovat úroky obvyklé před propuknutím pandemie, což bylo ale v dohodě s bankami vyloučeno. Tuto skutečnost bude dále prověřovat.

Při dalším nastavování podpory je možné uvažovat o rozšíření záručních schémat z provozních na investiční.

Současná výše podpory ekonomiky se jeví jako mimořádně vysoká. Jen 120,7 mld. Kč je realizováno přímou podporou. Dále pak funguje úvěrové moratorium a další opatření.

M. Singer: Nápad na rozšíření na investiční úvěry je dobrý. Na podzim lze očekávat, že o ti, kdo měli dobrovolně uzavřená moratoria, budou potřebovat další pomoc. Nižší potřeba likvidity může odrážet i nižší běžný kapitál v důsledku propadu byznysu, protože má smysl přesměrovat COVID III i na investice.

J. Juchelka: Očekává, že náběh úvěrů u COVID III bude postupný, ale nebude nezanedbatelný. Data ČNB o čerpání úvěrů jsou starší a na počátku hraje roli každý týden. Na základě aktuálnějších dat z ČBA nejsou čísla tak nepříznivá. Ohrazuje se proti tvrzení, že banky úvěrují za horších podmínek než před začátkem pandemie, jde o falešné zprávy. Průměrná sazba je nízká a úrokové sazby jsou pod předkovidovou úrovní. Banky nedistribuuji jen 100% zaručené úvěry, to je nesprávná interpretace agregovaných dat. Podnikatelé využívají cestu nejmenšího odporu a podporu jednotlivé formy podpory využívají postupně:

nejprve odklad záloh, poté Antivirus, odklad splátek od banky, odklad splátek od pronajímatele (to je vše „zdarma“). Až v další fázi čerpají státem zaručené úvěry, neboť zde jsou mj. nuceni dalších 10 let vést záznam o tom, že měli právo o úvěr požádat. Nelze tedy čekat zázraky, že se čerpání výrazně zvýší. Úvěr je v současné nabídce různých instrumentů záležitostí poslední možnosti. Navíc ani nelze aktuálními záručními schémata COVID refinancovat stávající úvěry. Co se týče rychlosti schvalování úvěrů, maximální dobu odhaduje na 5 dnů, obvykle však nižší.

K. Havlíček: Za dobu 3 měsíců je pomoc 3x vyšší než za 2 roky po krizi 2008/9. Jako klíčové spatřuje oživení investic, např. 30% nárůst rozpočtu SFDI, který již vláda schválila. Musíme hledat dále pomoc v soukromém sektoru. Podpora investic v rámci záručních a odpisových schémat je potřebná.

M. Zámečník: Vývoj depozit v podnikové sféře narostl o 50 mld. Kč. Dashboard neukazuje dobře realitu. Nevíme, jak se vyvíjí druhotná platební neschopnost. Firmy nechťejí vstupovat do závazkových vztahů. Zatím vládní podpora docela dobře funguje.

Za zásadní shledává, že nevíme, ale jaké budou obory, které se budou po krizi rozvíjet. To je přitom klíčové pro nastavení další podpory. Další protahování Antiviru vidí jako silně rizikové, jak pro trh práce, tak i pro státní rozpočet. Nikdo neví, zda jdeme do hluboké strukturální změny. Pokud ano, pak udržováním stávajících schémat podpory v delším období zruinujeme veřejné rozpočty. Lepší je umožnit rychlejší propouštění a naopak dát finanční pobídky na nalézání nových míst.

K otázce nízké poptávky po provozních úvěrech a možnému rozšíření na investiční konstatuje, že pokud není poptávka po provozních úvěrech, nelze předpokládat, že bude poptávka po těch investičních.

A. Babiš: Současný systém podpory programem Antivirus funguje dobře a lze jej dále držet alespoň v rámci 1 roku.

Š. Jurajda: Vrací se k tématu nezaměstnanosti. Přesná data budeme mít skutečně až později. Údaje od **D. Prokopa** jsou nepřesné, ale jediné použitelné v reálném čase. Na konci roku skutečně můžeme být na 400 tis. nezam. osob. Je třeba dívat se na strukturu nezaměstnanosti. Nesmíme připustit další mismatch na trhu práce. Vysoce kvalifikovaní by měli mít dostatek prostoru pro to, najít si práci, ve které mohou být produktivní.

A. Babiš: Reaguje na **Š. Jurajdu**. Je třeba rekvalifikovat a vrací se k otázce přijímání dalších zahraničních zaměstnanců. Domácí pracovníci nechťejí v některých profesích vůbec pracovat.

Š. Jurajda: Opakuje argumentaci z hlediska struktury nabídky a poptávky na trhu práce.

J. Maláčová: Otevírá téma pružnosti trhu práce. Je potřeba vrátit se před tzv. Drábkovy reformy. Jako rizikový vidí počet osob pohybujících se na hranici minimální mzdy. Zrušila se povinnost hlásit na volná pracovní místa. Nyní proto nemáme relevantní údaje. 70 % hlášených volných pracovních míst je starých nebo reálně neexistujících. MPSV rovněž chystá přísnější regulaci agentur práce.

A. Babiš: Na příkladech společností Arcelor Mittal a Eaton demonstruje problémy získávání pracovníků, přitom řada lidí stále nemá práci.

J. Maláčová: Dalším problémem je cena práce. Je to otázka nabídky a poptávky. Lidé nemají zájem o nízko placené profese.

B. Wojnar: K tématu vládní podpory uvádí, že automobilky nejvíce čerpají, ale také mají nejvyšší odvody. Trend čerpání klesá, to se zdá jako pozitivní vývoj. V oblasti automobilového průmyslu je v EU je 25% pokles poptávky, v Asii 15% pokles, Amerika má pokles 30 %. Existují

různá schémata podpory, např. šrotovné, které je zaváděno nebo o něm uvažuje řada zemí – Německo, Itálie, Španělsko, Rumunsko a další.

K otázce podpory klíčových strategických odvětví uvádí, že hledat strategická odvětví je poměrně komplikované, ale je třeba sbírat další data, abychom měli komplexní obrázek.

V. Dlouhý: Vrací se k tématu nabídky a poptávky na trhu práce. Otázka toho, že lidé nechtějí pracovat na nabízených volných místech, jde za rámec ekonomie, jedná se o sociologický jev. Souvisí s modelem welfare state v Evropě a nezmění se to ze dne na den.

K dalším tématům: Nezdají se mu jako objektivní vyjádření o nízkých průměrných mzdách. Nelze je podle něj zakládat konstatování na „anekdotické evidenci“. Drahé úvěrování je dle podle něj realita. V tomto se neshoduje s pohledem bank. Auto-průmysl stojí před zásadními změnami, to ale bylo to jasné již před rokem.

A. Babiš: Chce objasnit rozdíl mezi registrovanou nezaměstnaností a obecnou mírou nezaměstnanosti. Bude požadovat vyjádření ČSÚ.

D. Prokop: Vrací se k otázce problémů na trhu práce a uvádí, že nízkopříjmoví nepracují také proto, že máme jedny z nejvyšších odvodů a zdanění práce. Tento jev se ještě více zdůrazní, pokud z dat vyloučíme OSVČ. Sleva na poplatníka dle jeho názoru příliš dlouho stagnuje. Měli bychom řešit i tento problém.

2. Podpora nízkopříjmových skupin – PS 2 Práce / Zaměstnanost

Š. Jurajda: Uvedení tématu dle prezentace.

A. Babiš: Reaguje na prezentaci. Nerozumí tomu, proč by měly nízkopříjmové skupiny utrácet více.

D. Prokop: Přídavky na děti jdou úzké skupině a je třeba rozšíření na pracující nejchudší skupiny. Jsou to skutečně nejchudší domácnosti s dětmi. Přídavek na děti by byl samozřejmě lepší.

A. Schillerová: Podporuje zvýšení přídavku na děti. Dostanou to skutečně cílově postižené skupiny. Nejsme ale v USA ani v rozvojové ekonomice, nikdo nezůstane bez pomoci. Máme silný sociální systém. Máme účinné dávky hmotné nouze. Nedává smysl proto smysl dávat plošně dávky bez majetkového testu.

Š. Jurajda: Uvádí, že jeho prezentace ukazovala pouze to, kde je dle dat multiplikační efekt vyšší. Důchodci nepocítí propad příjmu, proto lze předpokládat, a šetření PAQ to potvrzuje, že by prostředky mohli ušetřit na rozdíl od nově nezaměstnaných. Navrhovaná řešení prostřednictvím podpory domácí spotřeby by byla dočasná – do konce roku.

A. Babiš: Nesouhlasí s tím, že by důchodci dávky spíše uspořili. Zároveň množství lidí, kteří nepřišli o příjmy je poměrně vysoké. Vláda zabezpečila zatím zaměstnance Antivirem, OSVČ tzv. pětadvacítkou, dále jsou již podpořeni DPP, DPČ. Situace se vůbec nedotkne osob v nepodnikatelské sféře a důchodců. Pokryty jsou tak téměř všechny skupiny společnosti. Nevidí proto důvod pro další podporu.

I. Švihlíková: Domácí spotřeba je klíčová a „plošná“ podpora by měla mít psychologický efekt. Mělo by to zabránit poklesu kupní síly. K otázce podpory v nezaměstnanosti uvádí, že by mohla být částečně navázána na rekvalifikaci. Některá odvětví budou procházet zásadnější strukturální změnou, jako např. cestovní ruch.

A. Babiš: Upozorňuje na nefunkční Úřady práce, které nejsou schopné nezaměstnané umístit. Chybí tam bonifikace, resp. motivační prvky v systému ÚP, že nezaměstnaného umístí. Kdo nabízenou práci nepřijme, neměl by pobírat podporu.

Rekvalifikace bychom měli převést na firmy. Ty musí mít odpovědnost za rekvalifikace, je to i v jejich zájmu.

J. Švejnar: Podporuje návrhy Š. Jurajdy.

A. Babiš: Předpokládá, že 8. 7. bude schválen rozpočet. Poté by bylo dobré v užším kruhu řešit problematiku trvalého Kurzarbeitu.

A. Schillerová: Návrhy na podporu spotřeby domácností jsou nákladné pro stát a s nízkou jistotou multiplikačního efektu pro ekonomiku. Navíc v celkovém objemu celého problému současné krize jsou zanedbatelné.

A. Babiš: Poptávka domácností se mu jeví jako zatím dostatečná.

(A. Babiš opouští jednání a předává řízení A. Schillerové.)

J. Juchelka: S PS 1 byl návrh konzultován a ta podporuje v principu návrhy Š. Jurajdy v oblasti podpory domácí poptávky, primárně v opatření zvýšení přídavků na děti.

V. Dlouhý: Má i nadále výhrady. Návrhy by dále podpořily rigidity na pracovním trhu. Možná také neplatí fiskální multiplikátory. Mluvíme o tak malé podpoře, že se to na agregátních číslech se neprojeví. Konsenzuální mu připadá zvýšení přídavku na děti.

Š. Jurajda: Reaguje na **V. Dlouhého**. Multiplikátory mohou být ve výši 2 nebo 3, je na to dostatek odborné literatury. Výsledky jsou v souladu s výzkumy v dalších zemích. Jedná se o smysluplná, užitečná a cílená opatření.

J. Švejnar: Podporuje opětovně **Š. Jurajdu** a zdůrazňuje, že by se mělo i podpořit to, aby lidé pracovali na co nejproduktivnějších místech. Lidé by měli mít prostor rozhlédnout se po dobrých pracovních příležitostech.

B. Wojnar: Nehledě na aktuální debatu doporučuje nerezignovat na úkol řešit strukturální problémy nezaměstnanosti. Celá řada profesí se bude zanikat a jiné nově vznikat. Zapomenout bychom měli ani na „digital skills bridge“.

A. Schillerová: Vrací se k otázce významnosti navrhovaných řešení. V celkové přímé podpoře ve výši 80-120 mld. Kč jsou to pouze 4 mld. Kč.

3. Situační zpráva o činnosti PS 3 Nová ekonomika / Technologie / Digitalizace

(vypuštěno pro nedostatek času a přesunuto na další jednání)

4. Přehled výzkumů o dopadech přerušení výuky – prezentace Š. Jurajdy

(vypuštěno pro nedostatek času a přesunuto na další jednání)

5. Různé

T. Bartha: Domnívá se, že by bylo dobré, aby členové NERV, pokud souhlasí, podpořili návrh rozpočtu na společné TK. Šéf komunikace úřadu vlády p. Vořechovský to bude koordinovat.

Prezentace Š. Jurajdy by se měla objevit na dalším jednání. Je velice zajímavá.

D. Beneš: Doporučil vytvoření komunikačního plánu včetně prezentace činnosti NERVu na webu a společné TK s představiteli vlády.

V. Dlouhý: Stanovisko k podpoře rozpočtu musí být konsenzuální.

L. Kovanda: Je třeba, aby vláda vyslala jasný signál, že dále bude docházet ke snižování dluhové zátěže. Byli jsme úspěšnou zemí, dosud jsme snižovali 5. nejrychlejším tempem. Při podpoře rozpočtu se musí zároveň zdůraznit, že se jsme si vědomi rizika dalšího zadlužování.

B. Wojnar: NERV by měl mít 2-3 mluvčí pro tuto záležitost. V práci skupin jsou určité disproporce, z hlediska jejich pokroku a měli bychom to pro případ prezentace srovnat. Jako skupina má NERV zájem na hledání pozitivních řešení.

Š. Jurajda: Dotazuje se na účel TK. Má se jednat o podporu rozpočtu nebo prezentaci pracovních skupin NERVu?

K. Havlíček: Doporučoval by to navázat pouze na rozpočet. Držet se také proinvestiční politiky.

T. Bartha: Domnívá se, že je načase ukázat lidem rozsah prací NERVu, protože je hodně odpracováno, ale málo prezentováno.

D. Beneš: Doporučuje, aby tématem první TK byly prezentace PS a rovněž vyjádření k rozpočtu.

L. Bartoníček: Témata by se neměla úplně rozředit. Obává se, že nebude dostatek času pro prezentaci všech témat.

M. Zámečník: Uvádí, že se není za co stydět. Rozpočet 500 mld. Kč je jednorázově akceptovatelný, ale do budoucna je potřeba formulovat Hospodářskou strategii a zvyšovat produktivitu. Konsolidační strategie veřejných financí je nezbytná. NERV může rozpočet podpořit, ale zároveň prezentovat činnosti PS. Dosavadní jednání NERVu jsou důkazem, že NERV není servilní orgán vlády, probíhá kritická debata.

J. Jonák: Podporuje širší přístup. Mělo by se jednat o opakující se událost.

J. Švejnar: Souhlasí s širším a obecnějším pojetím, další TK by ale měly být konkrétnější.

A. Schillerová: Prosí o pomoc od **L. Kovandy** a **M. Zámečníka** při formulaci konsolidační strategie veřejných financí. Dále navrhuje závěry: prezentace na TK v zastoupení gestorů PS:

D. Beneš, Š. Jurajda, L. Bartoníček.

T. Bartha: Termín bude upřesněn.

M. Singer: Nevnímá zmiňovanou vysmívanost NERVu.

L. Kovanda: Dává na zvážení, zda by neměli být alespoň na jedné TK všichni členové NERVu.

V. Dlouhý: Doporučuje dobrovolnou účast.

V. Vořechovský: Domnívá se, že stačí, aby byli zastoupeni gestoři skupin. Termín prezentace bude dořešen po dohodě s premiérem.

T. Bartha: Na úvod navrhuje pustit video se zdravicemi členů NERVu. – *všeobecný souhlas*

J. Juchelka: NERV by dle jeho názoru mohl mít samostatnou webovou stránku.

D. Beneš: Zmiňuje potřebu je připravit webový obsah stránek.

D. Prokop: Uvádí, že nemá problém zveřejňovat rozpracované věci.

A. Schillerová: Konsenzuálním závěrem je prezentace gestorů PS **D. Beneše, Š. Jurajdy, L. Bartoníčka**, k tématům rozpočtu a činnosti PS. Termín bude dořešen dle informací **V. Vořechovského**.

Zapsal: Martin Hronza, tajemník NERV, 10. 7. 2020